

Norsk Reggio Emilia-nettverk

Nettverksbrev nr. 25, juni 2009

Kjære Reggio-nettverksmedlemmer,

Siden påskebrevet har jeg nytt å fortelle fra Reggio Emilia og samarbeidet over landegrensene i det internasjonale Reggio Emilia-nettverket. Begynnende planer for høsten i samarbeid med Utviklingsforum, Pedagogisk forum, og videre samarbeid med Fagbokforlaget om oversettelse av flere bøker fra Reggio Emilia.

Sekretariatsfunksjonen blir for en periode overtatt av Jorunn Halvorsen, Jorunn.Halvorsen@hit.no, og all korrespondanse angående Studietur til Reggio Emilia, kurs, medlemskap osv. rettes til henne.

Det foregår mye i mange barnehager rundt i landet. Dere kan dele det med nettverket og andre på ulike måter. Her kommer en oppfordring, slik at det blir lettere å bruke hverandres kompetanse.

Hva kan vi bidra med?

Jeg får en hel del henvendelser der barnehager har behov for foredragsholder som kan formidle måter å bruke inspirasjon fra Reggio Emilia på. Mange har lyst til å dra på studiebesøk i andre land i Norden, men kan egentlig av faglige grunner like gjerne besøke hverandre. En del barnehager har skrevet at de tar i mot besøk for fagdager og lignende i egen barnehage. Jeg får også henvendelser fra enkeltpersoner i utlandet og gjennom det internasjonale nettverket om personer eller grupper som ønsker å se Reggioinspirerte barnehager og skoler i Norge.

Jeg har derfor tenkt at det vil være nyttig for medlemmene og for meg, når jeg får henvendelser av dette slaget, å ha lister over barnehager og enkeltpersoner som tar i mot studiebesøk, eller har lyst til å ta i mot gjester. Noen formidler allerede erfaringer eller bakgrunnsstoff fra Reggio Emilia i form av foredrag og innlegg – mange av dere har vært i Reggio flere ganger og har lest svært mye, eller underviser om Reggio Emilia i førskolelærerutdanning - , eller kanskje noen har lyst til å begynne med å påta seg denne typen oppdrag. Mange av dere har nettsider som forteller flott om det dere holder på med i barnehagen, og hvilken faglig forankring dere har.

Kari Carlsen

Leder og faglig ansvarlig

Kari.Carlsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 45

Jorunn Halvorsen

Administrativ ansvarlig

Jorunn.Halvorsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 15

Norsk Reggionettverk

Jeg ber dere derfor om å ikke være beskjedne; skriv en e-post til Jorunn, gjerne med kopi til meg, der du setter deg/barnehagen med kontaktperson på en eller flere av følgende lister:

1. Barnehagen tar gjerne i mot studiebesøk
2. Person XX tar oppdrag med å holde foredrag om inspirasjonen fra Reggio Emilia
3. Person XX tar oppdrag med å formidle erfaringer fra reggioinspirert arbeid i egen institusjon.
4. Vår institusjon vil gjerne ha nettadressen tydelig tilgjengelig for nettverksmedlemmer og andre gjennom nettverket.

Ta med om det er mulig å ta i mot engelsktalende besøkende, eller gjerne om dere har andre språkkunnskaper i personalet. Spansk er aktuelt for kontakter i Latinamerika som allerede har uttrykt ønske om å komme. Skriv gjerne litt om hva dere helst vil snakke om eller formidle.

Husk Studietur uke 43, 18. – 24. oktober 2009

Endelig informasjon om studieturen i uke 43 ligger på følgende nettadresse, med påmeldingsskjema på nettsiden: <http://www.hit.no/EFL/Nyheter/Reggio-tur-2009>

Vi håper på mange deltakere fra Norge, og jo raskere dere melder dere på, jo bedre er det. Om vi blir tilstrekkelig mange er det muligheter for mer norsk tolking også.

Jeg ser fram til en interessant kursuke sammen med dere i Reggio Emilia!

Påmelding før 20. august.

Send informasjonen videre til mulige interesserte!

Internasjonalt møte i Reggio Emilia i slutten av mai.

Jeg hadde gleden av å være på internasjonal nettverkssamling siste uke i mai i Reggio Emilia. Reggio Children har dannet en internasjonal gruppe av kontaktpersonene de har oppnevnt i en rekke land. Det var denne gruppa som var samlet nylig, til drøfting av organiseringen av det internasjonale nettverket. Det er mange utfordringer å hankses med etter hvert som interessen for den pedagogiske filosofien og praksisen i Reggio Emilia øker verden over.

Vi fikk også innblikk i flere nye prosjekter som er gjennomført i barnehager og nå også barneskoler. Dette er av stor interesse for de ulike nettverkene, og for oss i Norge betyr det at vi til studieturen vår sammen med danskene kan ønske helt nye prosjekter presentert. Det gir også grunnlag for å forsøke å få gode foredragsholdere og formidlere med ferske prosjekter fra Reggio Emilias barnehager hit til Norge.

I løpet av nettverksuka fikk de Nordiske landene også tid til et møte om Reggio Emilia-utstilling til Norden. Det tar lang tid, men vi kom et godt stykke videre, og ser fram til tilbakemelding fra Reggio Children om vilkår og økonomi. Dette er et prosjekt jeg legger mye tid og energi i å få til.

Kari Carlsen

Leder og faglig ansvarlig

Kari.Carlsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 45

Jorunn Halvorsen

Administrativ ansvarlig

Jorunn.Halvorsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 15

Norsk Reggionettverk

I slutten av nettverksbrevet denne gangen legger jeg ved en kort artikkel jeg har skrevet for Pedagogisk forum sitt blad Verktøykassa om arbeid med foto i Reggio Emilia. Der får du litt mer innblikk, og blir kanskje inspirert til å arbeide (eventuelt mer) med foto som redskap sammen med barn.

Samarbeid med andre

Som nevnt i innledningen, og som flere av dere har opplevd, så har Norsk Reggio Emilia-nettverk samarbeidet med **Utviklingsforum** om kurs i vår. Vi fortsetter samarbeidet, og håper å få Carlina Rinaldi, tidligere barnehagesjef og nå president i Reggio Children, til Norge i løpet av høsten. Vi tar sikte på slutten av november, men må dessverre vente til over sommeren med å fastsette dato. Mer informasjon følger både gjennom nettverket og gjennom Utviklingsforum sine nettsider, så følg med.

Samarbeidet med **Fagbokforlaget** fortsetter også. Jeg håper mange av dere har fått tak i boka Rettigheter, og har gledet dere over den. Nå oversettes Carlina Rinaldis bok ”I dialog med Reggio Emilia”, og jeg tror den kommer ut til høsten. Vi har også videre planer for nye oversettelser. Det er en stor glede at Fagbokforlaget har tatt kontakt for å få oversatt kjerne litteratur fra Reggio Emilia til Norsk. Det gjør tankene og beskrivelsene av virksomheten tilgjengelig for oss alle på en helt annen måte enn tidligere. Gi gjerne tilbakemelding på bøkene, hvordan dere bruker dem, og om det er andre bøker dere kan anbefale oversatt.

Spør etter boka i bokhandelen der du er.

Glimt fra Reggio Emilia og prosjektet Barn fotograferer tiden!

Etter en intens uke på møter med Reggio Children og det internasjonale Reggio Emilianettverket, med representanter for 18 land, var jeg i slutten av mai tilbake i et like varmt Sør-Norge, som det Reggio Emilia jeg forlot ett døgn tidligere. Hensikten med møtet var delvis å oppdatere de internasjonale kontaktpersonene om prosjekter de arbeider med i barnehagene i Reggio for tiden, men også diskutere hvilken form det internasjonale samarbeidet skal ha framover.

Det skjer mye i Reggio Emilia, både i barnehagene og i byen. Torget utenfor det store teateret har fått et arkitektonisk løft med ny steinlegging, en ny rektangulær fontene som har en magisk tiltrekning på de minste innbyggerne i byen. Det er plassert sittegrupper i form av formstøpte stoler og sofaer i plast, i tillegg til faste benker. Sammenhengen mellom barnehagene, pedagogikken og barna som borgere i Reggio Emilia blir ofte understreket. En av arkitektene som har deltatt i arbeidet

Kari Carlsen

Leder og faglig ansvarlig

Kari.Carlsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 45

Jorunn Halvorsen

Administrativ ansvarlig

Jorunn.Halvorsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 15

Norsk Reggionettverk

med torgene var invitert til å gi oss innblikk i arbeidsprosessen bak utformingen. Hans poeng var at torgene i Reggio skal være alle innbyggers oppholdsrom. Det fungerte virkelig godt; småbarnsforeldre med barnevogner satt i sofaen mens de litt større ungene frydet seg i fontenen i varmen, gamle menn samtalte og ungdom kysset på benkene. Det ble samtalt, spist og sovet til alle døgnets tider i disse nye fellesrommene i byen.

Den nye fontenen med løpende barn. Foto © Kari Carlsen

I Loris Malaguzzi-senteret vises nå en ny utstilling, som på samme tid er gammel. Det er deler av den tidligere ”Ett barn har hundre språk”, supplert med seinere prosjekter fra tiden mellom 1980 og 2008. En spennende reise i Reggiobarnehagens historie er visualisert gjennom barnas arbeider og prosjektbeskrivelser. I senteret står også en historisk utstilling om menneskene og hendelsene som har ført til den barnehagepolitikken og pedagogikken fra Reggio som vi kjenner den i dag.

De internasjonale kontaktpersonene ble invitert til Reggios nyeste barnehage med det lange navnet *Barnehagen Det internasjonale senteret Loris Malaguzzi*. I de ombygde lokalene av parmesanostefabrikken, som nå huser det internasjonale senteret, kontorene til Reggio Children og foredrags- og utstillingsplass, har den lenge planlagte barnehagen fått form. Det planlegges nå en barneskole fra 1.-5. klasse i tilknytning til barnehagen. Det særegne ved denne barnehagen er at et stort flertall av barna kommer fra familier med ikke-italiensk kulturbakgrunn. Dette blir en barnehage vi får følge gjennom mange studieturer framover.

Kari Carlsen

Leder og faglig ansvarlig

Kari.Carlsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 45

Jorunn Halvorsen

Administrativ ansvarlig

Jorunn.Halvorsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 15

Norsk Reggionettverk

Ett nytt prosjekt de har arbeidet med i flere barnehager og noen grunnskoler i Reggio er fotografi. Temaet som er valgt ut følger opp EU-kulturprosjektet ”Europeisk Fotografi”, der temaet for 2009 er TIDEN. Prosjektene som er gjennomført av barn og voksne i Reggio er nå vist i Loris Malaguzzi Centeret. Barns tanker om tid, og foto av tid med mange spennende innfallsvinkler er presentert.

Foto i pedagogisk dokumentasjon

Fotografi som redskap brukes flittig i Reggio Emilia. Ikke minst i dokumentasjon av arbeidsprosesser og som redskap i de pedagogiske refleksjonene for de voksne, og i stadig sterkere grad også som barnas verktøy på lik linje med pensel, leire og datamaskin. Pedagogista Mirella Ruoizzi startet med å beskrive hvordan menneskene alltid har trodd på bilder – fra hulemaleriene i steinalderen, til dagens digitale foto – ikke bare for å beskrive fakta, men også for å synliggjøre vårt forhold til virkeligheten, beskrive sanseligheten, følelsene, og det som gir oss mening. I dokumentasjonsarbeidet i Reggio brukes fotoapparatet for å fange opp hva barna gjør. Fotografi er et instrument til utvikling av kunnskap. Mirella kaller det også et demokratisk verktøy fordi vi ved å gjøre noe synlig, gjør det mulig å dele med andre.

Fotografiet er aldri en objektiv gjengivelse av en hendelse, men en individuell tolkning av det som har skjedd. Vi velger ut øyeblikket å fotografere i, fordi vi mener det er noe særlig viktig som kommer fram akkurat da. Vi velger utsnitt gjennom å fokusere på grupper av personer eller få personer, på nært samspill mellom barn, og mellom barn og voksne, eller vi går helt nær på detaljer som hender eller ansiktsuttrykk. Med digital teknologi trenger vi ikke å spare på filmen lenger. Hvilke bilder velger vi ut for å beskrive det vi mener var det spesielt viktige i situasjonen? Er det sekvenser av flere bilder som lager en fortelling som sier mer enn enkeltbilder? De fotoene som til slutt utgjør den visuelle dokumentasjonen sammen med det barna og de voksne har sagt, er resultater av en mengde slike subjektive valg. Vi tror på bilder, men vi må ikke tro at de sier hele sannheten. De synliggjør den individuelle tolkningen av barnas arbeid fra den voksnes side, og utgjør derfor et viktig grunnlag for diskusjon med andre på lik linje med notater og lydopptak. Mirella gir mange eksempler på fotonhistorier som viser sammenhenger, glede og lek, foto som undersøker, som viser at barna tenker, men som *alltid* står på barnas side i formidlingen av hva de har vært opptatt av.

Loris Malaguzzi, den første barnehagesjefen i Reggio Emilia og en av forrige århundres store pedagogiske tenkere, fikk personalet i barnehagene til å gå ut i byen og fotografere i forberedelsen til prosjektet som Anna Barsotti har skrevet om i boka ”Staden och regnet”. De voksnes oppmerksomhet om foto som verktøy var viktig, men også oppmerksomheten rettet mot byen og hva som skjedde i den når det regnet. Gjennom en fotolinse ser vi annerledes enn uten. Vi fokuserer visuelt på en annen måte enn vi ellers ville gjort. Da prosjektet om regnet ble gjennomført hadde hver barnehage i Reggio et mørkerom for framkalling av svart-hvittbilder. De første var bygget provisorisk i garderober og lagerrom, de neste ble planlagt som integrert del av barnehagene. Nå har mørkerommene fått avløsning av digitale fotoredskaper, datamaskiner og bildebehandlingsprogrammer. Men Mirella viste oss hvordan mørkerommet i sin tid ble et miniatelier for barnas eksperimentering og sa: *Vi må – med ny teknologi – ta vare på de undersøkende forundringene som arbeidet i mørkerommet gav barna mulighet til.*

Barn som dokumenterer med foto

I det store og vakre prosjektet om *Teaterteppet*, fra barnehagen Diana i 1999 – 2000, dokumenterer barna selv med foto underveis i arbeidet sitt. Barnas bruk av fotoapparatet; deres synsvinkler, utvalg og interesser viser innsikt i det de holder på med. Når gruppene av barn sammen med de voksne ser

tilbake på det som er gjort, brukes barnas fotodokumentasjon slik som de voksne. Barna blir bevisste om hva de har lært, og ikke minst hvordan de lærer.

Foto fra Teaterteppet

Å fotografere tiden

Ved starten av fotoprojektene om TIDEN stilte de voksne seg en rekke spørsmål:

- hvordan kan barn bruke fotografi til å formidle følelser,
- hvor mange synsvinkler bruker de for å fange virkeligheten
- hvordan kan de fortelle historier om byen de bor i
- hvordan kan barna ”fange inn” tiden?
- Hva er tid?

Disse spørsmålene og mange flere resulterte i samtaler om tid med barna i barnehagen Munari, forteller pedagogen Barbara Quinti. Noen eksempler på barnas formuleringer er.

- *Tiden ble til da jorden ble født, så den eksisterer også uten oss!*
- *Min tid er å tenke på vennene.*
- *Tiden lar bare de levende tingene forandres, akkurat de tingene som er levende; for eksempel trær. Først var de frø og nå er de trær.*

Disse og mange andre tanker førte til ulike motiver i barnas fotografering. Noen ble fulgt opp gjennom arbeid i flere ulike materialer som tegning og maling, og så tilbake til foto igjen. På turene ut med kamera på markedet ble en gruppe barn ivrig opptatt med å ”kjøpe” ting med kameraet. De kunne til og med ”stjele” akkurat det de ville uten at noen merket det: De stjal helst de vakreste varene og ikke minst godsaker, og til og med noen mennesker. I arbeid med å velge ut de bildene som viste tid uten noen ytterligere forklaring, reflekterte barn og voksne over fenomenet fra mange synsvinkler.

Skoleklassene som var med i prosjektet hadde søkt spesielt om å få delta, og lærerne fikk med seg en atelierista, Mara Davoli fra barnehagen. Gjennom dette overføres arbeidsformer som barna er godt kjent med fra sin egen barnehagetid til lærere i grunnskolen litt etter litt. Det var knyttet en pedagogista, en pedagogisk veileder fra barnehagen, og en fra skolen til prosjektet. De samme grundige diskusjonene som man vanligvis fører i forkanten av et prosjekt i barnehagen, ble ført med lærere og skoleelevene som var mellom 7 og 11 år. Ett av temaene elevene valgte ut for å vise tid, var å ”snikfotografere” foreldre eller besteforeldre som ventet på å hente dem etter skolen. Hvordan sitter eller står folk når de venter? I bilen, på benker, ved stolper? Hva gjør de? Hvordan ser de ut? Dette vakte stor begeistring hos både barna og de voksne da bildene ble vist på skolen.

Skolebarna ble også invitert til å lage **portretter** av noen bestemte plasser i byen som de hadde valgt selv. I samtalen etterpå ble det snakket om at

- Å lage et portrett er alltid å lage et selvportrett
- Et portrett er noe levende som viser den som tar bildet
- Et portrett handler alltid om relasjoner

Det var tydelig at barna hadde en bratt læringskurve når det gjelder å beherske den tekniske siden av det å fotografere. Og den estetiske kvaliteten i de bildene de til sist valgte å ta med, imponerte.

Ideen, språket og sammenhengen

Kari Carlsen

Leder og faglig ansvarlig

Kari.Carlsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 45

Jorunn Halvorsen

Administrativ ansvarlig

Jorunn.Halvorsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 15

I oppsummeringen av dette raske blikket på fotoprojektet om TIDEN stilte pedagogista Tiziana Filippini, spørsmålet om hva som er en god begynnelse på et prosjekt. Man må finne den ideen som leder gjennom prosjektet, slik at barna hele tiden forstår hvilken sammenheng de er en del av. Og det må være en god kobling mellom denne ideen og språket, den uttrykksformen og redskapene barna bruker. Og - fortsatte hun - ikke glem å undersøke den sammenhengen prosjektet skal utfolde seg i. Omgivelsene er ikke bare omgivelser, men stedene og ideene vi arbeider med er en total innvevd del av de vilkårene som vi og barna utvikler våre liv innenfor.

Og hvor er så de spennende fotografiene jeg gjerne skulle vist dere fra alt dette? De er i Reggio Emilia! Og de er for ferske til å være publisert i noen trykksak enda. Men jeg tror vi har gode muligheter til å få dette prosjektet presentert på studieturen til Reggio Emilia i uke 43, høsten 2009, sammen med flere andre prosjektpresentasjoner. Vi får kanskje sjanse til å besøke noen av barnehagene som var med og kan snakke med personalet om hvordan de har gått fram og hva de mener var viktig i prosessen.

Et internasjonalt tema med foto som språk?

I det internasjonale nettverksmøtet diskuterte vi muligheten av at barnehager i flere land velger å arbeide med et felles tema framover, og bruke fotoapparatet som redskap og fotografiet som språk. I den forbindelsen understreket Veia Vecchi, tidligere atelierista i barnehagen Diana gjennom mange år, at det som er spesielt utfordrende er hvordan vi klarer å arbeide med å få en teknikk – fotografiet – til å bli et språk å uttrykke seg gjennom.

Ideen om å følge temaet TIDEN ble diskutert, men også å ta utgangspunkt i STEDET en bor. Dette er et vanlig tema i mange barnehager, men hvorfor ikke la barn se det fra sine synsvinkler som kan bli mange og ulike, gjennom en kameralinse? Veien fram til bildene blir tatt er viktig, diskusjonen omkring dem, og de valgene som gjøres i det pedagogiske arbeidet. Akkurat det siste, veien inn i et prosjekt, skal vi arbeide mer med i det internasjonale nettverket når vi utvikler ideen videre. Så det skal jeg formidle til dere ved neste anledning. Hermed er ideen bragt videre for utvikling i enkeltbarnehager og gjerne i samarbeid mellom fler.

Referanser:

Barsotti, A. (1986) *Staden ock regnet – ett temaarbete i Reggio Emilia, steg för steg*. Pontedera: Mariedamfilm AB.

Vecchi, Veia (red) (2001) *Theater Curtain – The ring of transformations*. Reggio Emilia: Reggio Children.

Vi ønsker dere en god sommer til å samle krefter til nye faglige utfordringer!

Med vennlig hilsen fra

Kari Carlsen og Jorunn Halvorsen

Kari Carlsen

Leder og faglig ansvarlig

Kari.Carlsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 45

Jorunn Halvorsen

Administrativ ansvarlig

Jorunn.Halvorsen@hit.no

Telefon: 35 02 64 15